
This is the **published version** of the bachelor thesis:

Rafel Aliaga, Maria; Gavarró, Anna, dir. L'adquisició dels clítics de 1a i 2a persona en català. 2013. 39 pag. (834 Grau en Estudis de Català i Espanyol)

This version is available at <https://ddd.uab.cat/record/112560>

under the terms of the license

Maria Rafel Aliaga

L'ADQUISICIÓ DELS CLÍTICS DE 1^a I 2ª PERSONA EN CATALÀ

Tutora: Anna Gavarró

Grau en estudis de català i espanyol

Universitat Autònoma de Barcelona

2012-2013

Continguts

1. Introducció.....	1
Marc teòric.....	3
Els clítics en català.....	8
2. Objectiu i disseny experimental.....	9
Mètode i materials.....	9
Subjectes.....	12
Procediment.....	12
Codificació dels resultats.....	13
3. Resultats.....	15
4. Discussió.....	24
5. Conclusions.....	27
Agraïments.....	29
Bibliografia.....	30
Annexos.....	32

1. INTRODUCCIÓ

Un dels principals problemes de la lingüística és el problema lògic de l'adquisició del llenguatge. Com s'ho fa el nen per aprendre la seva llengua nativa d'una manera tant fàcil, ràpida i inconscient? Per què pot entendre expressions que no ha sentit mai i sap produir-ne de noves?

A human Language is a System of remarkable complexity. To come to know a human Language would be an extraordinary intellectual achievement for a creature not specifically designed to accomplish this task. A normal child acquires this knowledge on relatively slight exposure and without specific training. He can then quite effortlessly make use of an intricate structure of specific rules and guiding principles to convey his thoughts and feelings to others, arousing in them novel ideas and subtle perceptions and judgments. (Chomsky, 1975, dins de Pinker i Jackendoff, 2004).

Com desenvolupa la seva llengua en un entorn limitat i d'estímul pobres? La teoria generativista intenta resoldre aquestes qüestions mitjançant la Gramàtica Universal (GU), que es caracteritza pel seu innatisme. És ben clar que la capacitat del llenguatge és congènita a tots els humans, és a dir, està codificada pels nostres gens biològics. Ara bé, no és gens clar què tenim d'innat i què no, i no és moment d'entrar en aquest debat, perquè és per fer un altre treball. Tanmateix, cal tenir en compte que l'entorn "activa" la facultat del llenguatge del nen, i fa que desenvolupi allò que té d'intern; per Chomsky, la competència lingüística. Segons la teoria dels principis i paràmetres del mateix autor, el nen fixa els paràmetres de cada llengua segons l'entorn en què es troba. Així, un nen que neix a Catalunya, fixarà els paràmetres del català, així com l'ordre subjecte-verb-objecte (SVO), la concordança gramatical, el subjecte nul, els trasllats i moviments, etc.

Molts lingüistes han provat, mitjançant experiments, que els nens fixen aquests paràmetres en una edat molt primerenca del període d'aprenentatge. Cal destacar, especialment, les hipòtesis de Wexler (1998), *Very Early Parameter Setting* (VEPS), i

Very Early Knowledge of Inflection (VEKI) ¹. Segons Wexler (1998), per una banda, tenim l'evidència que els nens fixen els paràmetres de la llengua a la qual han estat exposats, a l'estadi de les dues paraules (18-24 mesos). Però Wexler afirma que segurament els fixen abans, tot i que no en tenim cap d'evidència empírica. «A grans trets, Wexler defensa que la competència infantil tant pel que fa a la flexió com pel que fa a la fixació de paràmetres és pràcticament igual que l'adult» (Balari i Gavarró, 2007). Per altra banda, Wexler contempla discrepàncies entre la gramàtica infantil i l'adult derivades del procés de maduració (no de la fixació tardana de paràmetres). La teoria de Wexler explica per què un nen pot produir, en un mateix estadi, oracions ben formades, del tipus *John likes ice-cream*, i oracions agramaticals, com *John like ice-cream* o *Him like ice-cream*. Wexler defensa que aquests nens es troben en el període dels Infinitius Opcionals (OI), caracteritzat per un principi restrictiu anomenat *Unique Checking Constraint* (UCC).

El fenomen dels infinitius opcionals no és universal a totes les llengües, en català no es dona per exemple, només es dona en llengües de subjecte no nul (NSN), com pot ser l'anglès. Tanmateix, existeix un fenomen sintàctic del català que pertany a l'estadi dels infinitius opcionals i, per tant, també pot explicar-se com a efecte del UCC: el fenomen de l'omissió de clítics que tampoc és universal, i només es pot donar en llengües que utilitzen els pronoms clítics. Tsakali i Wexler (2004) afirmen:

clitic omission and its cross-linguistic variation stem from some universal principle that prevents children from carrying out certain computational processes of syntax, namely the Unique Checking Constraint, that applies to the Grammar as a whole and allows children to accept and produce ungrammatical constructions [...]. Basically, children's grammar is more highly constrained than adult grammar.

L'estudi dels fenòmens sintàctics dins de les gramàtiques infantils de diferents llengües permet als lingüistes veure el desenvolupament gradual de l'adquisició del llenguatge,

¹ *Very Early Parameter Setting* (VEPS) de Wexler: «Basic paràmetres are set correctly at the earliest observable stages, that is, at least from the time that the child enters the two-word stage around 18 months of age». A *Very Early Knowledge of Inflection* (VEKI): «At the earliest observable stage (from the time that the child enters the two-word stage around 18 months of age) the child knows the grammatical and phonological properties of many important inflectional elements in their Language» (Wexler, 1998).

és a dir, el procés de maduració, de la gramàtica infantil a l'adult. L'objectiu d'aquest treball és poder contribuir en les investigacions d'aquests fenòmens i, concretament, en l'adquisició dels clítics del català. La intenció és estudiar el comportament dels clítics de 1^a i 2ª persona del català en la gramàtica infantil, és a dir, analitzar la producció i l'omissió d'aquests clítics. El fenomen de l'omissió de clíctic ha estat estudiada en diverses llengües, com el francès (Jakubowicz, 1998), l'italià (Schaeffer, 2000), el portuguès (Costa i Lobo, 2007 i Silva, 2008), el castellà i el català (Gavarró, Torrens i Wexler, 2010), entre d'altres. Aquest treball és un estudi comparatiu que replica els experiments de Silva (2008) i Gavarró *et al.* (2010) per a la 1^a i 2ª persona del singular i del plural.

Marc teòric

Gavarró *et al.* (2010) defineix el marc teòric d'aquest treball. Tal i com s'hi observa, el català és una llengua que permet la concordança de participi amb el pronom de 3ª persona del singular i del plural, a diferència del castellà, per exemple. En una oració com *He vist la pel·lícula*, en pronominalitzar-la, el clíctic de 3ª persona pot o no concordar amb el participi del verb *veure* (1), al contrari que el castellà (2):

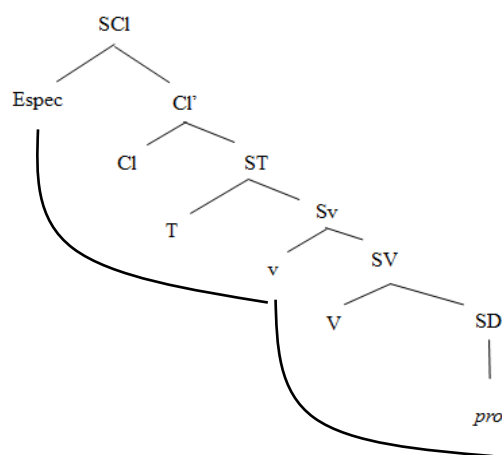
- (1) a. l'he vista, la pel·lícula.
b. l'he vist, la pel·lícula.
c. les he vistes, les pel·lícules.
d. les he vist, les pel·lícules.
- (2) a. *la he vista, la película.
b. la he visto, la película.
c. *las he vistas, las películas.
d. las he visto, las películas.

Però, per què els nens fan oracions en les quals hi ha ommissió de clíctic de 3ª persona, però en canvi concorden el participi, com en el cas (3)?

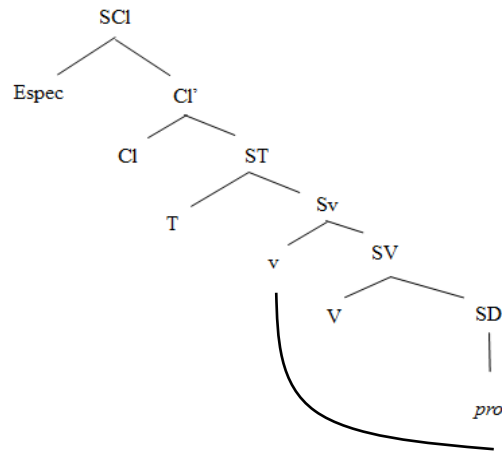
- (3) Ha menjades (Júlia, 2;05,10). (Gavarró *et al.*, 2010)

Per explicar aquest fenomen, seguiré la teoria del UCC de Wexler (1998). El *Unique Checking Constraint* o Principi de Comprovació Única és un principi propi del llenguatge infantil que fa que la comprovació de trets morfosintàctics per part d'un element determinat no pugui donar-se en més d'una categoria funcional» (Gavarró, Mata i Ribera, 2005). Assumim, com a Gavarró *et al.* (2010) que la concordança i el clític tenen una projecció màxima (Sv i SCl), els nuclis dels quals tenen un tret no interpretable, que s'ha d'interpretar. Com es veu a (4), en la gramàtica adulta, el clític de 3ª persona d'acusatiu, que es genera a la posició d'argument intern del SV, com a SD o *pro*, es trasllada a la posició d'especificador del Sv, per verificar el tret no interpretable del nucli. Seguidament, fa el mateix a l'especificador del SCl i n'elimina el tret. D'aquest trasllat Wexler en diu *dobte comprovació* (*double checking*). Tanmateix, el tret-D del SD (el clític acusatiu o *pro*) que està sotmès al UCC, només pot verificar un dels trets funcionals (o SCl o Sv), de manera que un o l'altre es queden sense eliminar. El nen no pot produir una derivació en la qual el tret no interpretable del SCl no es verifiqui, per tant pot ometre el SCl, fet que donarà lloc a oracions com la d'abans (3), l'esquema del qual és a (5), en què hi ha concordança però no clític, o al revés (6). Així, el nen no viola el UCC, encara que viola el principi de projecció de SCl o de projecció de la *outer shell* de Sv adultes.

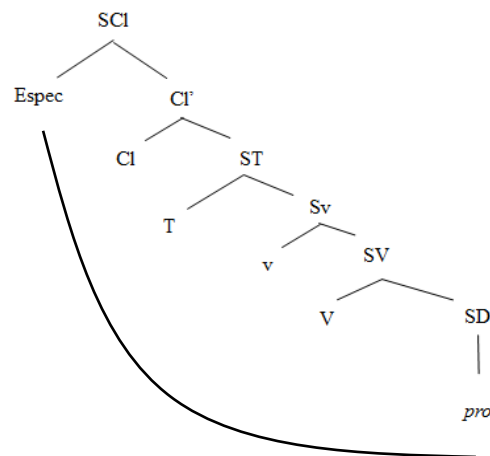
(4)

(5)

(6)

Alternativament, el nen produeix una frase adulta (4) i viola el UCC. Les tres derivacions són violacions mínimes a la seva gramàtica i es dóna opcionalitat entre les tres. Gavarró *et al.* (2010) van tenir com a base empírica l'estudi comparatiu del clíctic de 3ª persona entre el català i el castellà, ja que aquesta última llengua, com hem vist a (2), no presenta concordança de participi i, per tant, el nen només ha de verificar un tret, sense violar el UCC ni variar respecte la gramàtica adulta. A la taula 1, tenim els seus resultats d'omissió i de producció del català:

Taula 1. Resultats d'omissió i producció de clíctic de 3ª persona en català

Gavarró <i>et al.</i> (2010)			
Edat	Cl. 3 ^a p	Cl omissió	SD ple
2 anys	7/27 25,9%	20/27 74,1%	0
3 anys	30/44 68,2%	11/44 25%	3/44 6,8%
4-5 anys	45/47 95,7%	2/47 4,2%	0

Aquests resultats corroboren la hipòtesi del UCC, ja que, com ens mostra la taula 1, el percentatge d'omissió dels nens de 2 anys és força alta (74,1%) —recordem que encara es troben en el període de maduració i sota l'estadi del UCC—, el dels nens de 3 anys és considerablement més baixa que els primers, però no massa elevada (25%), i els de 4/5 anys és gairebé inexistent. Per hipòtesi, als 3 anys la gramàtica infantil madura, el UCC desapareix, i «the derivation with two checking operations becomes non-problematic and clíctic omission derivations cease to be an optimal option» (Gavarró *et al.* 2010). Per tant, a l'edat dels 3 anys, el nen pot ometre algun clíctic de 3ª persona, ja que està madurant. Finalment, passat aquest període, els nens ja no ometen clítics, com mostra el grup de 4-5 anys (4,2%). Segons els autors, «While Catalan-speaking children omitted clítics often, especially at the early ages, Spanish children hardly omitted any» (Gavarró *et al.* 2010). Ara bé, mentre que els clítics de 3ª persona concorden opcionalment amb el participi, els de 1^a i 2ª persona no ho poden fer (7). Per tant, la predicció és que no hi haurà omissió en la 1^a i 2ª persona.

- (7) a. *M'he esperada a la parada del tren
a'. M'he esperat a la parada del tren
b. *T'he rentada a la banyera.
b'. T'he rentat a la banyera.

Silva (2008) va analitzar els clítics acusatius, datius, reflexius i no argumentals del portuguès europeu. A diferència de Gavarró *et al.* (2010), Silva (2008) es basa en la hipòtesi de maduració de complexitat de Costa i Lobo (2007). Defensen la no universalitat de l'omissió de clítics en les llengües que es caracteritzen per aquest

comportament, ja que afirmen que els nens portuguesos europeus els ometen fins a una edat tardana, cap als 6 anys. El fet que en portuguès hi hagi l'alternança d'objectes nuls i de clítics, implica una complexitat per al nen. A més a més, l'alternança de la posició del clíctic proclisi (8a), si va davant del verb, o enclisi (8b), si va darrere, contribueix en la complexitat. Segons Silva (2008), si el contingut de l'objecte directe es pot recuperar a través del context lingüístic, el clíctic es pot ometre, com el cas de (9). L'equivalent al castellà s'exemplifica a (10).

- (8) a. Eu nunca te menti. [proclisi]
b. O Gonçalo beijou-a. [enclisi]
- (9) a. O Afonso comprou um perfume e ofereceu [] à Teresa.
b. O Afonso comprou um perfume e ofereceu-o à Teresa.
- (10) ¿Qué, compraste café?
a. Sí, compré.
b. Sí, lo compré.

No obstant això, mentre que l'omissió de clíctic de 3ª persona del català només la feien els nens, l'objecte nul en portuguès europeu el fan els nens i els adults, també. Aquest fet, doncs, porta a pensar que no hi ha omissió de clíctic en portuguès europeu, sinó que és un paràmetre fix de la llengua portuguesa, entre d'altres, i que és característica tant de la gramàtica adulta com la infantil. En portuguès europeu, però, no hi ha pronoms nuls de 1^a i 2ª persona (11) (exemples de Silva (2008)).

- (11) a. Não *(me) convidaste para a tua festa.
“No em vas convidar a la teva festa”.
b. Não *(te) convidado para a minha festa.
“No et convidado a la meva festa”.

A l'apartat de discussió, compararé els meus resultats amb els de Silva (2008), pel que fa als clítics acusatius de 1^a i 2ª persona, a més dels. de Gavarró *et al.* (2010).

Els clítics en català

Els pronoms del català es divideix en pronoms forts, que tenen accent de mot, i pronoms febles, també anomenats clítics, que són àtons. En aquest treball, deixaré de banda els pronoms forts, i em centraré en els pronoms clítics (per més detalls sobre els pronoms, remeto al lector al capítol de Todolí “Els pronoms”, dins del segon volum de la *Gramàtica del Català Contemporani (GCC)*). A la taula 2 s’hi mostren les formes clítiques dels pronoms personals en català oriental.

Taula 2. Els pronoms personals (I): formes clítiques

PERSONA I GÈNERE		FORMES NO REFLEXIVES		FORMES REFLEXIVES	
		SINGULAR	PLURAL	SINGULAR	PLURAL
3 ^a	M	el	els	es	
	F	la	les		
2 ^a M/F		et	us	et	us
1 ^a M/F		em	ens	em	ens

(GCC, 2008: 1347)

En català, com es pot observar, la primera i segona persona gramatical no té gènere ni masculí ni femení, i tampoc existeixen formes exclusivament reflexives per aquestes persones, només per a la tercera persona. Els pronoms clítics es caracteritzen perquè precedeixen les formes finites i segueixen les formes no finites (12a i 12b), són adjacents al verb i no tenen independència (12c), i no es poden coordinar (12d), ni focalitzar (12e) (Gavarró *et al.*, 2005):

- (12) a. El renta / la renta / ens renta.
b. Amagar-lo / amagar-la / amagar-vos.
c. A qui has vist? *Els.
d. *Ens i les tindrem.
e. *EL vull.

Els pronoms clítics «s'associen amb un nombre més limitat de funcions sintàctiques» que els pronoms forts, «però poden funcionar com a complement directe [(13a)], complement indirecte [(13b)]» (Todolí, *GCC*, 2008), entre d'altres.

- (13) a. Els mossega / ens pentina.
b. Els dóna un regal / et dóna un regal.

A més a més, com ja hem vist, els clítics de 3ª persona poden concordar amb el participi (14a) i (14b), però no els de 1^a i 2ª persona (14c) i (14d).

- (14) a. El nen els ha menjat, els pèsols.
b. El nen les ha menjades, les pomes.
c. *M'ha invitada.
d. *T'ha invitada.

2. OBJECTIU I DISSENY EXPERIMENTAL

L'objectiu del meu estudi és doncs d'elicitat clítics d'objecte de 1^a i 2ª persona en català per verificar o falsificar la predicció de Gavarró *et al.* (2010), basada en el UCC, que aquests clítics no s'ometen en l'estadi UCC.

Mètode i materials

L'experiment ha estat dissenyat per observar la producció i l'omissió dels clítics de 1^a i 2ª persona en català. He seguit la metodologia d'altres estudis que, com ja he dit, han analitzat el fenomen de l'adquisició dels clítics en altres llengües, com el treball en portuguès de Silva (2008) i l'estudi de Gavarró *et al.* (2010), sobre l'elicitació dels clítics de tercera persona del català i castellà. Silva (2008) es recolza en el mètode de Crain i Thornton (1998) i utilitza la metodologia de la producció induïda de respostes. Gavarró *et al.* (2010) es basen en un disseny de Schaeffer (2000). Un altre mètode que s'utilitza per l'adquisició de clítics és projectar unes imatges i preguntar al nen què fa o quina acció realitza cada personatge. L'estudi de Jakubowicz *et al.* (1998: 129) n'és un exemple, ja que investiga la producció del clíctic *se* en francès en nens amb TEL

(Trastorn Específic del Llenguatge) i amb nens sense TEL. Aquest últim mètode és, però, menys efectiu.

Segons expliquen Crain i Thornton (Silva, 2008), el major avantatge del mètode de la producció induïda és que permet elaborar un context controlat de producció, en comparació amb la recollida de dades espontànies emmagatzemades en un corpus que, a vegades, poden ser confuses i poc clares. Silva diu que Crain i Thornton afirmen que la producció induïda permet la recollida de dades suficients a partir de les quals se'n poden treure conclusions sòlides pel que fa a la gramàtica infantil en un moment determinat. Per tant, l'objectiu del mètode és investigar el coneixement dels nens, induint-los a produir unes determinades estructures sintàctiques, en aquest cas, els clítics.

Així, doncs, he replicat les històries de l'experiment de Silva (2008), amb modificacions que detallo a continuació. El que ha estat fonamental és que la pregunta fos amb un SD ple, ja que, d'aquesta manera, la resposta esperada (pragmàticament adequada) conté un clític i no un SD ple. He intercalat contextos en què el nen havia de corregir el que deia un dels titelles (mètode de Gavarró *et al.* (2010)), com es pot veure a (15), i contextos en què només havia de descriure l'acció que havia fet o que estava fent el titella, l'exemple de (16).

(15) **Experimentador:** Mira! Aquí tenim la Caputxeta. Té una pinta.

Caputxeta: : [*Li diu al nen*] Hola! Estàs una mica despenat/da. Vine cap aquí.

[*La Caputxeta pentina el nen*]

Així estàs millor!

Rei: Oh! La Caputxeta renta [*el nom del nen/a*].

Experimentador: Rentar? Quin disbarat! Dignes-li al rei què fa la Caputxeta.

Resposta esperada: Em pentina.

(Història 1)

(16) **Experimentador:** Mira! El Rei i el cuiner estan fent la migdiada i ronquen molt fort! [*El drac s'acosta per l'altra banda*]

Drac: Quin soroll que fan! AMUNT! AMUNT!

[*El Rei i el Cuiner ni s'hi immuten*]

Ah, sí? Doncs ja veureu quines mossegades. [*El drac els mossega*]

El Rei i el Cuiner: Ai! Ai! Quin mal! [*pregunten al nen*] Tu has vist què ha passat? Què ha fet el drac?

Resposta esperada: Us ha mossegat/Mossegar-vos.

(Història 4)

Majoritàriament, els contextos eren de descripció, més que de correcció: les històries 1 i 8 eren de correcció, les històries 2, 3, 4, 5, 6 i 7 eren de descripció de l'acció. Tots els ítems experimentals apareixen a l'Annex 1.

L'experiment consta de vuit ítems, vuit historietes, amb 5 verbs transitius, un a cada una, amb la repetició d'algun verb: *pentinar*, *despertar*, *olorar/pintar*, *mossegar* i *pegar*. He utilitzat verbs fàcils de comprendre pels nens i semblants als dels estudis de Jakubowicz *et al.* (1998), *coiffer* i *brosser*, entre d'altres; i Gavarró *et al.* (2010), *pegar*, *pentinar*, *mossegar* i *pintar*, entre d'altres. A la taula 3, podem veure quin verb correspon a cada història. Val a dir que el verb *olorar* el vaig haver d'eliminar perquè els nens no entenien l'acció del personatge, i la majoria es quedaven en blanc, sense contestar. A la tercera columna de la taula hi indico el clític que la historieta tenia per objectiu d'elicitat.

Taula 3. La correspondència del verb amb la història

Històries	Verbs	Clític
1 ^a i 8 ^a	<i>Pentinar</i>	1 ^a i 2 ^a sg
2 ^a	<i>Despertar</i>	2 ^a sg
3 ^a	<i>Olorar/pintar</i>	1 ^a pl
4 ^a i 5 ^a	<i>Mossegar</i>	1 ^a i 2 ^a pl
6 ^a i 7 ^a	<i>Pegar</i>	1 ^a sg i 2 ^a pl

Per tant, l'experiment consistia en vuit històries per subjecte, la meitat de 1ª persona, l'altra meitat de 2ª persona, contrabalancejades en singular i plural. Aquest disseny és semblant al de Silva (2008), que contenia 16 històries, 8 de 1ª persona, 8 de 2ª persona, contrabalancejades en singular i en plural.

Els materials utilitzats són titelles d'un drac, un cuiner, un rei, un gat amb botes, una guineu i una caputxeta vermella. Interactuen entre ells, amb el nen i amb

l'experimentador. Els materials que he necessitat són utensilis com una pinta, una piloteta, dos regles, que representen espases, i un pinzell.

Subjectes

L'experiment es va dur a terme amb 32 nens catalano-parlants, d'entre els quals n'hi havia 12 de tres anys, 15 de quatre anys i 5 de cinc anys de l'escola La Trama de Sabadell. Si hagués estat possible, hi hauria inclòs nens de dos anys, però aquesta escola no té llar d'infants. No cal dir que per un altre experiment futur, l'objectiu seria incloure'ls. Les condicions per escollir un subjecte eren que no hagués tingut problemes de dicció o de parla, que no tingués el Trastorn Específic del Llenguatge (TEL), que fos catalano-parlant i que tingués el català com a primera llengua, i que tingués l'edat adequada a les exigències de l'experiment (entre 3 i 5 anys). Més detalls dels subjectes analitzats apareixen a la taula 4:

Taula 4. Descripció dels subjectes

Edat	#	Franja d'edat	Mitjana d'edat
3 anys	12	3; 4 a 3; 11	3; 7
4 anys	15	4; 1 a 4; 9	4; 5
5 anys	5	5 a 5; 3	5; 2
Total	32	12; 5 a 13; 3	4; 4
Grup de control	11	16 a 50	27

També vaig dur a terme l'experiment amb un grup de control de 11 adults catalano-parlants, d'edats compreses entre els 16 i els 50 anys.

Procediment

L'experiment era individual. L'experimentadora (jo mateixa) i el nen es reunien a una de les classes que la mateixa escola proporcionava i, seguidament, l'experimentador començava les històries amb els titelles. A les 15h de la tarda arribava a l'escola i entrava a la classe. Si em tocava fer l'experiment amb els nens de quatre anys, saludava i la mestra de seguida m'indicava un nen a qui fer l'experiment. En canvi, amb els nens

de tres anys, em quedava uns minuts a la classe, i esperava que la mestra acabés la sessió de despertar-los (molts feien migdiada) i la de relaxació per començar la classe. Quan es posaven a treballar, la mestra feia venir un nen amb mi, i me l'emportava a una altra classe en què ja estava tot preparat. Per tal que el nen agafés confiança, li presentava els titelles i li explicava la tasca que estàvem a punt de fer. Li explicava que li representaria unes historietes i que li faria algunes preguntes, encara que si no les sabia, les hi repetiria. Cada experiment individual estava gravat en format àudio. L'experiment durava al voltant de 10 minuts, després acompanyava el nen a la classe, i en venia un altre.

Segons el mètode de Crain i Thornton, l'experimentador es guanya la confiança dels nens al visitar-los diversos dies i, a més a més, presentant-los els titelles perquè s'hi vagin familiaritzant. En el meu cas, no vaig poder-ho fer perquè les classes seguien el seu programa educatiu habitual i la seva rutina. Simplement, el nen es perdia uns deu minuts de classe, mentre feia l'experiment. De tota manera, no cal oblidar que és molt important l'actitud i la manera d'actuar de l'experimentador respecte el nen, ja que l'adult s'ha d'adaptar al nen i posar-se en situació. En tot moment ha de ser agradable i considerat, perquè el nen no se senti amenaçat, avorrit o angosit, i l'ha d'animar i de felicitar per les respostes que dona. En el cas que el nen no volgués fer l'experiment no se'l pot obligar de cap manera a fer-lo. També s'ha de dir que cap nen es va oposar a fer l'experiment, més aviat el contrari, volien participar-hi i en tenien ganes, sense la necessitat d'haver-m'hi familiaritzat.

Codificació dels resultats

Els resultats es divideixen en tres grups d'edat (3, 4 i 5 anys), per estudiar les possibles diferències entre ells, i en el grup de control, per mirar si l'experiment funciona correctament amb els adults. Per una banda, tenim els resultats que s'ajusten a les 'respostes esperades', i que es divideixen en (i) producció de clítics esperats (17), (ii) omissió (18), i (iii) SD ple (19) —esperava que fos un 0%—, i (iv) no contesta.

- (17) a. em pentina/pentinar-me.
- b. et desperta/despertar-te.
- c. ens pinta/pintar-nos.
- d. us mossega/mossegar-vos.

- (18) a. pentina. (Alexandra, 4; 1)
 b. desperta. (Jana, 3; 10)
 c. ha pintat. (Jan, 4; 8)
 d. ha mossegat. (Laura, 4; 8)
- (19) a. despertar el rei. (Martí, 4; 1)
 b. ha pintat la camisa. (Txell, 3; 7)

En la producció del clític esperat, no vaig tenir en compte el temps verbal, i vaig acceptar les respostes en qualsevol forma verbal. Per l'altra, tenim les diferents respostes que van anar sorgint a mesura que es feia l'experiment, és a dir, les que no esperava. D'aquesta manera, la classificació es fa més extensa. He classificat aquestes respostes en les categories de (i) clític no esperat (20), que correspon a un clític de 1^a o 2ª persona però que no s'ajusta a la història corresponent; (ii) producció d'altres clítics, bàsicament els de 3ª persona en singular i plural (21); (iii) en infinitius (22), i (iv) en altres tipus de respostes (23). En tot l'experiment, només hi ha una resposta amb un pronom fort seguit d'un SD ple, com s'exemplifica a (24), de manera que l'he comptat com a SD ple.

- (20) a. t'ha pegat (Joana, 3; 4)
 en comptes de "us ha pegat".
 b. t'ha mossegat (Gerard, 4; 9)
 en comptes de "ens ha mossegat".
 c. t'ha mossegat l'orella (Laia, 5)
 en comptes de "ens ha mossegat l'orella".
- (21) a. l'ha mossegat. (Biel, 3; 7)
 b. l'està pentinant. (Ton, 5; 2)
 c. els ha pegat. (Martí, 4; 1)
- (22) a. pegar (Laia, 4; 2)
 b. pentinar (Laia, 5)

- (23) a. mossegades (Txell, 4; 9)
b. està pentinant. (Jana, 4; 7)

- (24) ha pintat a nosaltres la cara. (Roger, 3; 5).

He considerat que hi havia omissió en els casos en què es responia amb un verb finit, com s'ha vist a (18), però no si la resposta era en infinitiu, perquè he interpretat que es descrivia l'acció del personatge. Per aquesta raó aquestes respostes han estat comptabilitzades a part. Quan els subjectes donaven més d'una resposta, recollia al full de respostes la primera sistemàticament.

3. RESULTATS

Els titelles no només són una bona forma per què els nens estiguin atents, sinó que serveixen per crear un context controlat en què hi hagi una resposta esperada. Tanmateix, no tots els nens van reaccionar igual davant dels putxinel·lis i de les accions que realitzaven. Per una banda, a vegades el nen no es deixava pentinar o mossegar i això feia que la resposta no fos l'esperada, perquè en comptes de produir un clíctic de primera o segona persona del plural, en produïen un de segona persona del singular, com s'ha exemplificat a (20). D'altra banda, hi va haver nens que en comptes de produir el clíctic de segona persona del plural, el realitzaven de tercera persona, com a (21).

No obstant això, el fet que responguessin amb un clíctic que no esperava no és estrany si observem que el grup de control, d'adults, també feia el mateix, com veurem tot seguit. La resposta era una o altra segons el punt de vista que adoptés el subjecte analitzat. El primer judici és l'esperat, és a dir, creure's que els putxinel·lis parlen i formen part de les històries, i que l'experimentador no és un personatge més, sinó algú extern a la història. Un altre punt de vista és la inversemblança que els titelles parlin, i pensar que qui pregunta no són ells, sinó l'experimentador, com a agent extern. En aquests casos, les respostes eren amb tercera persona. Contestaven coses com "els ha pegat" vers "us ha pegat" (Roger, de 5 anys), "els ha mossegat" vers "us ha mossegat" (Ernest, de 3 anys). Els adults utilitzaven molt aquest punt de vista, i moltes de les respostes eren amb 3ª persona, perquè responien a l'experimentador i no als titelles, que eren qui feien la pregunta. Un tercer punt de vista és incloure l'experimentador dins la història, com un personatge més. Aquest és el cas del subjecte 2, del grup de control,

que en comptes de respondre “et pentina”, referint-se a l’experimentador, va contestar “la pentina” al personatge que preguntava. Fins i tot, el subjecte 2 en la primera historieta es va incloure ella mateixa com un personatge més, i va contestar (“la Caputxeta pentina la Montse”).

També es pot adoptar el punt de vista del mateix personatge, és a dir, podem respondre com si fóssim la veu del titella. El Biel de 3 anys va repetir gairebé literalment la frase que la Caputxeta va dir per despertar el rei (“Rei, senyor, desperta!”) i el subjecte 3, d’adults, va respondre “despertar-me”, en primera persona, com si fos el Rei. L’experiment tindrà una resposta o una altra, segons des del punt de vista que el subjecte hagi adoptat. A l’hora d’analitzar els resultats, doncs, haurem de tenir en compte aquesta casuística que va produir-se a l’hora de fer l’experiment.

Presentaré els resultats de la següent manera. En primer lloc, veurem els resultats per historieta del grup de control, que serà el nostre punt de referència i ens serveix per veure si les històries han estat ben plantejades. Seguidament, tindrem les taules dels tres grups d’edat, segons les històries, i després les taules individuals per persona gramatical. Per acabar, es mostraran els resultats globals. En conjunt, el nombre de respostes esperades és de 256 (32 x 8) per als nens i de 88 (11 x 8) per als adults. Vaig recollir un total de 232 respostes dels nens (per tant, el percentatge de preguntes no contestades va ser de 9,44%) i 88 dels adults.

La taula 5 ens mostra un percentatge de producció de clítics esperats més baix del que era previst, tot i que un alt percentatge en el total de clítics. Com es pot veure, hi ha algun cas d’omissió, fet no esperat, i algun de SD ple. Els adults quan utilitzaven el SD ple, produïen una oració sencera, amb subjecte verb i complement directe (“el gat pentina la Maria”, o “la Caputxeta pentina la Montse”).

Taula 5. Resultats grup de control, segons la història

GRUP DE CONTROL									
Història	Producció del cl. esperat	Omissió	Altres clítics	Producció cl. no esperat	Total producció cl.	Inf.	SD ple	Altres	N/C
1	8/11 72,72%	1/11 9,09%	1/11 9,09%	0/11 0%	9/11 81,81%	0/11 0%	1/11 9,09%	0/11 0%	0/11 0%
2	5/11 45,45%	0/11 0%	5/11 45,45%	1/11 9,09%	11/11 100%	0/11 0%	0/11 0%	0/11 0%	0/11 0%

3	2/11 18,18%	1/11 9,09%	0/11 0%	8/11 72,72%	10/11 90,90%	0/11 0%	0/11 0%	0/11 0%	0/11 0%
4	3/11 27,27%	0/11 0%	4/11 36,36%	4/11 36,36%	11/11 100%	0/11 0%	0/11 0%	0/11 0%	0/11 0%
5	5/11 45,45%	1/11 9,09%	0/11 0%	5/11 45,45%	10/11 90,90%	0/11 0%	0/11 0%	0/11 0%	0/11 0%
6	8/11 72,72%	0/11 0%	0/11 0%	3/11 27,27%	11/11 100%	0/11 0%	0/11 0%	0/11 0%	0/11 0%
7	5/11 45,45%	0/11 0%	2/11 18,18%	4/11 36,36%	11/11 100%	0/11 0%	0/11 0%	0/11 0%	0/11 0%
8	4/11 36,36%	1/11 9,09%	4/11 36,36%	0/11 0%	8/11 72,72%	0/11 0%	2/11 18,18%	0/11 0%	0/11 0%
Total	40/88 45,45%	4/88 4,54	16/88 18,18%	25/88 28,40%	81/88 92,04%	0/88 0%	3/88 3,40%	0/88 0%	0/88 0%

Les taules 6, 7 i 8, que corresponen als resultats dels nens de 3, 4 i 5 anys, mostren els resultats obtinguts per a cada ítem experimental. A la taula 6, en general, veiem que els nens de 3 anys tenen una producció de clítics esperats molt baixa (33,3%) i un percentatge d'omissió (17,70%) més alt del predit. Tanmateix, es pot observar que el nombre de clítics puja fins gairebé un 48%, si li afegim la producció d'altres clítics, majoritàriament els de 3ª persona, i els clítics no esperats. També són significatius els percentatges d'infinitiu (11,45%) i de respostes no contestades (17,7%). Ara bé, el nen rarament ha optat per un SD ple, només un 3,12%, el mateix nombre de casos que els adults (taula 5), així que s'ha complert part de l'objectiu que esperava al crear una pregunta que elicités un pronom i no un SD ple.

Taula 6. Resultats grup de 3 anys, segons la història

3 ANYS									
Història	Producció cl. esperat	Omissió	Altres clítics	Producció cl. no esperat	Total producció cl.	Inf.	SD ple	Altres	N/C
1	5/12 41,6%	0/12 0%	0/12 0%	0/12 0%	5/12 41,6%	2/12 16,6%	0/12 0%	0/12 0%	5/12 41,6%
2	7/12 58,3%	1/12 8,3%	0/12 0%	1/12 8,3%	8/12 66,6%	0/12 0%	0/12 0%	1/12 8,3%	2/12 16,6%
3	0/12 0%	2/12 16,6%	0/12 0%	1/12 8,3%	1/12 8,3%	3/12 25%	3/12 25%	1/12 8,3%	2/12 16,6%
4	4/12 33,3%	0/12 0%	4/12 33,3%	0/12 0%	8/12 66,6%	2/12 16,6%	0/12 0%	0/12 0%	2/12 16,6%

5	4/12 33,3%	3/12 25%	1/12 8,3%	3/12 25%	8/12 66,6%	1/12 8,3%	0/12 0%	0/12 0%	0/12 0%
6	7/12 58,3%	1/12 8,3%	0/12 0%	0/12 0%	7/12 58,3%	1/12 8,3%	0/12 0%	0/12 0%	3/12 25%
7	2/12 16,6%	5/12 41,66%	1/12 8,3%	1/12 8,3%	4/12 33,3%	2/12 16,6%	0/12 0%	0/12 0%	1/12 8,3%
8	3/12 25%	5/12 41,66%	1/12 8,3%	1/12 8,3%	5/12 41,66%	0/12 0%	0/12 0%	0/12 0%	2/12 16,6%
Total	32/96 33,33%	17/96 17,70%	7/96 7,29%	7/96 7,29%	46/96 47,91%	11/96 11,45%	3/96 3,12%	2/96 2,08%	17/96 17,7%

Pel que fa a la producció de clítics esperats del grup de 3 anys, cal destacar les històries 1, 2 i 6, perquè tenen els percentatges més elevats i una omisió gairebé nul·la; un cas a 2 i 6, i cap cas a la 1ª història. Contràriament, la 7 i la 8 tenen una producció molt baixa (16,6% i 25%) — a la taula 5 tampoc és gaire alta, un 45,45% i un 36,36% — i una omisió força alta. És curiós el fet que en la 1ª història — que correspon a la 1ª persona del singular — el nombre de respostes no contestades és el més elevat, amb 5 casos. Això vol dir que gairebé la meitat dels nens no van entendre la primera història o, potser, al ser la primera, no se sentien prou còmodes amb l'experiment, i necessitaven familiaritzar-se amb els putxinel·lis.

És important fixar-se també amb l'omisió de 7 i 8 (41,6%), la més alta de la taula. Mentre que, en la història 4, que correspon amb la 2ª persona del plural, igual que la 7, no hi ha cap cas d'omisió, en la 7^a, n'hi ha 5. No podem afirmar que els nens no saben produir el clíctic de 2ª persona del plural, perquè alguns el fan. El nen sap produir el pronom de 2ª persona del plural, però no el fa servir en el context d'aquestes històries creat per l'experiment. Utilitza altres respostes i altres clítics. La majoria de respostes de la història 8 són amb el verb finit (*pentina*) sense clíctic, i en trobem un cas també als adults (subjecte 1). El nen, igual que l'adult, descriu l'acció del titella, és a dir, que no omet cap clíctic. La pregunta que li fa l'experimentador (*Què fa el gat?*), pel que s'ha vist, permet dues interpretacions. Per una banda, la resposta esperada amb el clíctic en funció de complement directe (*et pentina/pentinar-te*). Per l'altra, el verb transitiu passa a ser intransitiu i, per tant, tant si és finit com si és infinitiu descriu l'acció realitzada. Malgrat totes aquestes diferències, la història que trenca amb tots els percentatges és la 3, amb una producció de 0%, una omisió també molt baixa (dos casos), i amb una variació múltiple de respostes.

Taula 7. Resultats grup de 4 anys, segons la història

4 ANYS									
Història	Producció cl. esperat	Omissió	Altres clítics	Producció cl. no esperat	Total producció cl.	Inf.	SD ple	Altres	N/C
1	10/15 66,6%	1/15 6,6%	0/15 0%	0/15 0%	10/15 66,6%	2/15 13,3%	0/15 0%	1/15 6,6%	1/15 6,6%
2	11/15 73,3%	1/15 6,6%	0/15 0%	1/15 6,6%	12/15 80%	0/15 0%	1/15 6,6%	0/15 0%	1/15 6,6%
3	7/15 46,6%	5/15 33,3%	0/15 0%	1/15 6,6%	8/15 53,3%	1/15 6,6%	0/15 0%	1/15 6,6%	0/15 0%
4	11/15 73,3%	1/15 6,6%	0/15 0%	2/15 13,3%	13/15 86,6%	0/15 0%	0/15 0%	1/15 6,6%	0/15 0%
5	8/15 53,3%	1/15 6,6%	0/15 0%	4/15 26,6%	12/15 80%	1/15 6,6%	0/15 0%	1/15 6,6%	0/15 0%
6	9/15 60%	2/15 13,3%	0/15 0%	0/15 0%	9/15 60%	2/15 13,3%	0/15 0%	0/15 0%	2/15 13,3%
7	9/15 60%	0/15 0%	1/15 6,6%	3/15 20%	13/15 86,6%	1/15 6,6%	0/15 0%	0/15 0%	1/15 6,6%
8	9/15 60%	2/15 13,3%	0/15 0%	0/15 0%	9/15 60%	3/15 20%	0/15 0%	1/15 6,6%	0/15 0%
Total	74/120 61,6%	13/120 10,83%	1/120 0,83%	11/120 9,16%	86/120 71,66%	10/120 8,3%	1/120 0,83%	5/120 4,16%	5/120 4,16%

A la taula 7 tenim els resultats per història individual en el grup dels 4 anys. El nombre de casos de producció dobla el dels 3 anys, amb 74 casos de 120, és a dir, un 61,6%. L'omissió també és més baixa, tot i que més alta del que em pensava. La producció total de clítics també augmenta, però de les tres taules 6, 7 i 8, és la que menys. Si ens fixem amb la història 3, el nombre de casos d'omissió és el més elevat, amb un 33,3%, i la producció és la més baixa, amb un 46,6%. Especialment en aquest grup d'edat aquesta història varia el percentatge d'omissió. En comparació a la taula 6, el clíctic de 2ª persona del plural es produeix molt més, sobretot la diferència s'accentua en la història 7 (recordem, un 16,6% a la taula 6, i un 60% a la 7). El mateix passa amb la història 8: un 41,66%, a la 6, i un 13,3% a la 7.

Tot i que als 3 anys tenim un percentatge molt més baix de respostes sense contestar, fixem-nos que en les històries 1 i 6 en tenim un i dos casos, és a dir, 3 casos de N/C; el percentatge més alt respecte les altres històries i persones gramaticals. El mateix passa a 6. També és molt significatiu el percentatge del SD ple amb només un cas, ja que el context no invita a respondre-hi. Cal destacar, també, el percentatge de producció als 3 i 4 anys en la història 5, ja que és elevat en els dos casos.

Taula 8. Resultats grup de 5 anys, segons la història

5 ANYS									
Història	Producció cl. esperat	Omissió	Altres clítics	Producció cl. no esperat	Total producció cl.	Inf.	SD ple	Altres	N/C
1	3/5 60%	0/5 0%	0/5 0%	0/5 0%	3/5 60%	1/5 20%	0/5 0%	0/5 0%	1/5 20%
2	5/5 100%	0/5 0%	0/5 0%	0/5 0%	5/5 100%	0/5 0%	0/5 0%	0/5 0%	0/5 0%
3	0/5 0%	1/5 20%	0/5 0%	2/5 40%	2/5 40%	0/5 0%	1/5 20%	0/5 0%	1/5 20%
4	4/5 80%	0/5 0%	1/5 20%	0/5 0%	5/5 100%	0/5 0%	0/5 0%	0/5 0%	0/5 0%
5	1/5 20%	0/5 0%	1/5 20%	3/5 60%	5/5 100%	0/5 0%	0/5 0%	0/5 0%	0/5 0%
6	3/5 60%	0/5 0%	0/5 0%	0/5 0%	3/5 60%	1/5 20%	0/5 0%	0/5 0%	1/5 20%
7	4/5 80%	0/5 0%	1/5 20%	0/5 0%	5/5 100%	0/5 0%	0/5 0%	0/5 0%	0/5 0%
8	4/5 80%	0/5 0%	1/5 20%	0/15 0%	5/5 100%	0/5 0%	0/5 0%	0/5 0%	0/5 0%
Total	24/40 60%	1/40 2,5%	4/40 10%	5/40 12,5%	33/40 82,5%	2/40 5%	1/40 2,5%	0/0 0%	2/40 5%

I, finalment, a la taula 8, tenim els resultats per historieta en l'edat de 5 anys. La producció de clítics esperats és lleugerament més baixa que als 4 anys. Tanmateix, amb la producció total de clítics, veiem que el percentatge és d'un 82,5%, un 10,84% més alt que el grup dels 4 anys, de manera que els de 5 anys produeixen un nombre major de clítics que els altres. Tornem a destacar les històries 1 i 6, ja que no tenen un alt percentatge de producció en comparació amb les altres, i tenen algun cas de resposta amb infinitiu i N/C. Però la història que més sobta a la taula 8 és la 3, amb un 0% de producció, un cas d'omissió —quan als 5 anys no n'hi hauria d'haver cap, perquè ja tenen la gramàtica adulta—, i diferents respostes (clítics no esperats, SD ple i N/C). Per acabar, és rellevant la total producció de clítics en les històries 2, 4, 5, 7 i 8, amb un 100%.

En general, és important destacar la diferència de producció dels clítics esperats i la producció total de clítics. En tots els casos augmenta aquesta producció: als 3 anys, un 14,58%; als 4 anys, un 10%; i als 5 anys, un 22,5%. En conjunt, el nombre de casos de N/C i d'infinitiu recauen en les històries 1 i 6, i sembla que hi hagi una certa tendència a produir el singular abans que el plural, fins i tot en el grup de control. Això porta a pensar que l'experiment no ha aconseguit el seu objectiu pel que fa als plurals, cosa que atribueixo al problema d'identificació del punt de vista discutit més amunt. Pel que hem vist, el baix percentatge de producció i l'alt percentatge en l'omissió de la 3ª història,

em recomana l'anàlisi dels resultats sense aquest ítem, que es poden veure en les taules de persona i nombre que tenim a continuació.

A les taules 9, 10, 11a i 11b i 12 es mostren els resultats obtinguts segons la persona i el nombre gramatical.

Taula 9. Resultats, segons la 1ª persona gramatical

1ª PERSONA SING									
Edat	Producció cl. esperat	Omissió cl.	Producció cl. no esperat	Producció altres cl.	Producció total de cl.	SD ple	Infinitiu	Altres	N/C
3	12/24 50%	1/24 4,16%	0/24 0%	0/24 0%	12/24 50%	0/24 0%	3/24 12,5%	0/24 0%	8/24 33,3%
4	19/30 63,3%	3/30 10%	0/30 0%	0/30 0%	19/30 63,3%	0/30 0%	4/30 13,3%	1/30 3,3%	3/30 10%
5	6/10 60%	0/10 0%	0/10 0%	0/10 0%	6/10 60%	0/10 0%	2/10 20%	0/10 0%	2/10 20%
Mitjana %	57,76%	7,49%	0%	0%	57,76%	0%	15,26%	1,1%	21,1%
Grup de control	16/22 72,72%	1/22 4,54%	3/22 13,63%	1/22 4,54%	20/22 90,90%	1/22 4,54%	0/22 0%	0/22 0%	0/22 0%

La producció de la 1ª persona del singular (taula 9) és igual o superior a 50% en les diferents edats, i el percentatge d'omissió és baix —entre el 10% i el 0%. Especialment, en el grup de 3 anys en què només se'n produeix un cas, igual que el grup de control. Veiem que 5 de 12 nens no van saber què contestar a la primera història. L'acció del personatge era pentinar el nen, i molts es quedaven sorpresos pel fet de ser pentinats. Suposo que per aquest fet, i al ser la primera història de l'experiment, el nen necessitava familiaritzar-se amb la situació i als personatges. En aquest sentit, i per un experiment futur, es podria introduir un ítem de prova. Fixem-nos, també, que el percentatge de producció de clítics esperats és el mateix que el de producció total de clítics, és a dir, que els nens no van utilitzar cap altre tipus de clíctic que no fos de 1ª persona. Per contra, van fer més infinitius i més respostes no contestades del compte.

A la taula següent, s'hi mostren els resultats finals de la 2ª persona del singular.

Taula 10. Resultats segons la 2ª persona del singular

2ª PERSONA SING									
Edat	Producció cl. esperat	Omissió cl.	Producció cl. no esperat	Producció altres cl.	Producció total de cl.	SD ple	Infinitiu	Altres	N/C
3	10/24 41,6%	6/24 25%	2/24 8,3%	1/24 4,1%	12/24 50%	0/24 0%	0/24 0%	1/24 4,16%	4/24 16,6%
4	20/30 66,6%	3/30 10%	1/30 3,33%	0/30 0%	21/30 70%	1/30 3,33%	3/30 10%	1/30 3,3%	1/30 3,3%

5	9/10 90%	0/10 0%	0/10 0%	1/10 10%	10/10 100%	0/10 0%	0/10 0%	0/10 0%	0/10 0%
Mitjana %	66,08%	11,66%	3,87%	4,72%	73,33%	1,1%	3,33%	2,48%	6,63%
Grup de control	9/22 40,90%	1/22 4,54%	1/22 4,54%	9/22 40,90%	19/22 86,36%	2/22 9,09%	0/22 0%	0/22 0%	0/22 0%

Com veurem més endavant, amb comparació amb els altres resultats, la producció de la 2ª persona del singular és la més alta (un 66,08% de mitjana), gràcies sobretot al 90% del grup de 5 anys. Tanmateix, mentre amb els clítics de 1ª persona del singular tenim un 4,16% d'omissió als 3 anys, aquí en tenim un 25%. Això és atribuïble a l'ítem 8.

La taula de 11a ens mostra la primera persona del plural. El fet que ni els nens de 5 anys no hagin produït cap clíctic de 1ª del plural en la història 3, només un a la cinquena, ens podria fer pensar que no saben produir la 1ª persona del plural. Tanmateix, veiem que el percentatge de producció de la 2ª del plural és gairebé quatre vegades més alt que el de la 1ª del plural en els de 5 anys. Aquests resultats són anòmals i incoherents, i especialment si tenim en compte que no han omès pas el clíctic, sinó que n'hi han posat un altre de 3^a o 2ª persona. Per comprovar més fermament que aquesta poca producció no és conseqüència de la gramàtica infantil, sinó del tipus de metodologia que hem emprat, comprovem els resultats del grup de control. Igual que un adult, com l'adult 2, alguns nens no comprenien qui els preguntava o qui havia participat en la història. En aquest cas, incloïen l'experimentador com un personatge més de la història i, per tant, responien amb 3ª persona. Així, doncs, en la història 3, en què el rei fa l'acció de pintar l'experimentador i el nen, la majoria de vegades, contestaven en 2ª del singular (*t'ha pintat*), perquè pensaven que només havia pintat l'experimentador. En les històries en què aparentment eren els personatges que feien la pregunta, realment qui la feia era l'experimentador, i els nens ho veien, de manera que la resposta donada era en 3ª persona, contestant a l'experimentador, i no als personatges. Fins hi tot algun nen no es deixava mossegar, i això el duia a respondre només en singular, ja que el drac no l'havia pogut mossegar, com s'ha exemplificat a (20). De manera que, en vista dels resultats, he decidit excloure la història 3 (11b).

Taula 11a. Resultats de la 1ª persona del plural

1 ^a PERSONA PL									
Edat	Producció cl. esperat	Omissió cl.	Producció cl. no esperat	Producció altres cl.	Producció total de cl.	SD ple	Infinitiu	Altres	N/C

3	4/24 16,6%	5/24 20,83%	4/24 16,66%	1/24 4,16%	9/24 37,5%	3/24 12,5%	4/24 16,6%	1/24 4,16%	2/24 8,33%
4	15/30 50%	6/30 20%	5/30 16,66%	0/30 0%	20/30 66,6%	0/30 0%	2/30 6,66%	2/30 6,66%	0/30 0%
5	1/10 10%	1/10 10%	5/10 50%	1/10 10%	7/10 70%	1/10 10%	0/10 0%	0/10 0%	1/10 10%
Mitjana %	25,53%	16,94%	27,77%	4,72%	58,03%	7,5%	7,75%	3,60%	6,11%
Grup de control	7/22 31,81%	2/22 9,09%	13/22 59,09%	0/22 0%	20/22 90,90%	0/22 0%	0/22 0%	0/22 0%	0/22 0%

Taula 11b. Resultats de la 1ª persona del plural, sense la història 3

1ª PERSONA PL SENSE Hª 3									
Edat	Producció cl. esperat	Omissió cl.	Producció cl. no esperat	Producció altres cl.	Producció total de cl.	SD ple	infinitiu	Altres	N/C
3	4/12 33,3%	3/12 25%	3/12 25%	1/12 8,3%	8/12 66,6%	0/12 0%	1/12 8,3%	0/12 0%	0/12 0%
4	8/15 53,3%	1/15 6,66%	4/15 26,6%	0/15 0%	13/15 86,6%	0/15 0%	1/15 6,6%	1/15 6,6%	0/15 0%
5	1/5 20%	0/5 0%	3/5 60%	1/5 20%	5/5 100%	0/5 0%	0/5 0%	0/5 0%	0/5 0%
Mitjana %	35,53%	10,55%	37,2%	9,43%	84,4%	0%	4,96%	2,2%	0%
Grup de control	5/11 45,45%	1/11 9,09%	5/11 45,45%	0/11 0%	10/11 90,90%	0/11 0%	0/11 0%	0/11 0%	0/11 0%

I, per últim, la taula 12 ens mostra els resultats de la 2ª persona del plural.

Taula 12. Resultats de la 2ª persona del plural

2ª PERSONA PL									
Edat	Producció cl. esperat	Omissió cl.	Producció cl. no esperat	Producció altres cl.	Producció total de cl.	SD ple	Infinitiu	Altres	N/C
3	6/24 25%	5/24 20,83%	1/24 4,16%	5/24 20,83%	12/24 50%	0/24 0%	4/24 16,6%	0/24 0%	3/24 12,5%
4	20/30 66,6%	1/30 3,3%	5/30 16,6%	1/30 3,3%	26/30 86,6%	0/30 0%	1/30 3,3%	2/30 6,66%	0/30 0%
5	8/10 80%	0/10 0%	0/10 0%	2/10 20%	10/10 100%	0/10 0%	0/10 0%	0/10 0%	0/10 0%
Mitjana %	57,2%	8,04%	6,92%	14,71%	78,86%	0%	6,63%	2,22%	4,16%
Grup de control	8/22 36,36%	0/22 0%	8/22 36,36%	6/22 27,27%	22/22 100%	0/22 0%	0/22 0%	0/22 0%	0/22 0%

A la taula 12 es veu una gran diferència entre els nens de 3 anys i els de 4 i 5, però, en canvi, els resultats del grup de 3 anys s'acosten més als del grup de control, pel que fa a la producció dels clítics esperats. El nombre de casos d'omissió és molt elevat als 3 anys, però com veiem a la taula 6 es concentren a la història 7. A la història, la guineu pega la Caputxeta i el gat i són els dos personatges qui pregunten: això no ajuda a produir el clíctic, ja que el nen o l'adult contesten en singular o en 3ª persona, com es veu

en el tant per cent de les categories *producció de clíctic no esperat* i *producció d'altres clíctics*.

Un cop vist els resultats amb detall i per separat, a la taula 14 es presenten els resultats globals. Com s'ha observat, el percentatge de producció de clíctics esperats és baix, i el d'omissió és més alt del que esperava, fins i tot en el grup de control que també ha omès algun clíctic. Com a conseqüència, hem de pensar que el context d'algunes històries no era l'adequat i n'hi havia de mal formulades, perquè no s'han entès correctament. A més a més, és important destacar l'increment que hi ha de la producció dels clíctics esperats a la producció total de clíctics.

Taula 13. Resultats globals

Producció de cl. esperats			Omissió		Producció de tots els clíctics (1ª, 2ª, 3ª i altres)	
edat	#	%	#	%	#	%
3	32/96	33,33%	17/96	17,70%	46/96	47,91%
4	74/120	62%	13/120	10,83%	86/120	71,6%
5	24/40	60%	1/40	2,50%	33/40	82,5%
Total	130/256	50,78%	31/256	12,10%	165/256	64,45%
Grup de control	40/88	45,45%	4/88	4,54%	81/88	92,04%

I, per acabar, un resultat global obtingut és que cap nen va cometre l'error de produir el clíctic en una posició equivocada, anés davant del verb (*em pentina*) o darrere (*pentinar-me*), d'un total de 165 clíctics produïts. Aquest resultat concorda amb les observacions que s'han fet en moltes llengües (vegeu Gavarró *et al.* 2010), amb l'excepció del portuguès europeu (REF.).

4. DISCUSSIÓ

Hi ha a la bibliografia dos resultats rellevants respecte els meus: els de 1ª i 2ª persona obtinguts per al portuguès europeu i els de 3ª persona obtinguts per al català. En primer lloc, comparo els meus resultats amb els de Silva (2008) per al portuguès a la taula 14. Pel que fa a la producció en general dels dos estudis, la producció de clíctics esperats és relativament baixa i semblant en les dues llengües. Contràriament l'omissió és més alta del que esperàvem, però es veuen diferències destacables entre el català i el portuguès europeu: als 3 anys, hi ha una diferència de 14,8%, als 4 gairebé d'un 10% i, tot i que el percentatge és baix als 5 anys, encara és menys elevat al meu experiment, amb només

un sol cas d'omissió. Com ja hem vist, Silva (2008) defensa la idea que els nens portuguesos ometen un tant per cent molt més alt de l'esperat perquè tenen un sistema més complex. Encara que els pronoms nuls no siguin gramaticals en portuguès adult, estem d'acord amb Silva (2008) que la presència de tants casos d'omissió/pronom nul es pot atribuir als pronoms nuls del portuguès, que no es donen en català. Igualment, la presència de pronoms forts, que es dona exclusivament en portuguès europeu, és atribuïble a una propietat d'aquesta llengua.

Taula 14. Comparació resultats Silva (2008) i els meus

3 ANYS			4 ANYS		5 ANYS	
	Silva (2008)	Experiment meu	Silva (2008)	Experiment meu	Silva (2008)	Experiment meu
Producció clíctic	95/240 39,58%	32/96 33,33%	312/432 72,22%	74/120 61,66%	292/336 86,90%	34/40 85%
Forma nul·la/ Omissió	78/240 32,5%	17/96 17,70%	74/432 17,12%	8/105 7,61	20/336 5,95%	1/40 2,5%
SD ple	0/240 0%	3/96 3,12%	0/432 0%	1/120 0,83%	0/336 0%	0/40 0%
Pronom fort	54/240 22,5%	1/96 1,04%	46/432 10,64%		24/336 7,14%	

A continuació, a la taula 15, 16 i 17 tenim la comparació dels meus resultats amb els de Silva (2008), respecte la persona gramatical del clíctic. Als 3 anys (taula 15), és rellevant el baix percentatge d'omissió de 1ª persona del singular dels dos estudis, oposat a la poca producció dels plurals, i l'elevada ommissió, especialment en Silva (2008) amb un 60% i 68,33%. Als 4 anys (taula 16), el percentatge de producció augmenta amb comparació amb els 3 anys, sobretot en els plurals, i disminueix amb força l'omissió — Silva (2008) passa d'una mitjana de 64,16% als plurals de la taula 15 a una mitjana de 17,68% a la taula 16. És important tenir present que l'omissió de la 1ª del plural del meu experiment és un 20% si comptem la història 3, però un 6,66% si la traiem.

Taula 15. Comparació dels meus resultats amb els de Silva (2008), segons la persona gramatical, als 3 anys

3 anys								
Silva (2008)					El meu experiment			
	1ª sing.	2ª sing.	1ª pl.	2ª pl.	1ª sing.	2ª sing.	1ª pl.	2ª pl.
clític	40/60 66,66%	36/60 60%	13/60 21,66%	6/60 10%	12/24 50%	10/24 41,6%	4/24 16,6%	6/24 25%
Forma nul·la	4/60 6,67%	12/60 20%	21/15 60%	41/60 68,33%	1/24 4,16%	6/24 25%	5/24 20,83%	5/24 20,83%
SD ple	0/60 0%	0/60 0%	0/60 0%	0/60 0%	0/24 0%	0/24 0%	3/24 12,5%	0/24 0%
Pronom fort	16/60 26,67%	12/60 20%	13/60 21,66%	13/60 21,66%				

Taula 16. Comparació dels meus resultats amb els de Silva (2008), segons la persona gramatical, als 4 anys

4 anys								
Silva (2008)					El meu experiment			
	1ª sing.	2ª sing.	1ª pl.	2ª pl.	1ª sing.	2ª sing.	1ª pl.	2ª pl.
clític	93/108 86,11%	85/108 78,70%	68/108 62,96%	66/108 61,11%	19/30 63,3%	20/30 66,6%	15/30 50%	20/30 66,6%
Forma nul·la	10/108 9,25%	15/108 13,88%	25/108 13,14%	24/108 22,22%	3/30 10%	3/30 10%	6/30 20%*	1/30 3,3%
SD ple	0/108 0%	0/108 0%	0/108 0%	0/108 0%	0/30 0%	1/30 3,33%	0/30 0%	0/30 0%
Pronom fort	5/108 4,62%	8/108 7,40%	15/108 13,88%	18/108 16,66%				

Taula 17. Comparació dels meus resultats amb els de Silva (2008), segons la persona gramatical, als 5 anys

5 anys								
Silva (2008)					El meu experiment			
	1ª sing.	2ª sing.	1ª pl.	2ª pl.	1ª sing.	2ª sing.	1ª pl.	2ª pl.
clític	79/84 94,04%	78/84 92,85%	67/84 79,76%	68/84 80,95%	6/10 60%	9/10 90%	1/10 10%	8/10 80%
Forma nul·la	4/84 4,76%	2/84 2,38%	11/84 13,09%	3/84 3,57%	0/10 0%	0/10 0%	1/10 10%	0/10 0%
SD ple	0/84 0%	0/84 0%	0/84 0%	0/84 0%	0/10 0%	0/10 0%	1/10 10%	0/10 0%
Pronom fort	1/84 1,19%	4/84 4,76%	6/84 7,14%	13/84 15,47%				

En les dades dels nens de 5 anys (taula 17), els nens de Silva (2008) tenen una producció aproximadament elevada i regular, a diferència dels del meu experiment. Sobta que hi hagi un baix percentatge de producció de la 1ª del singular, però un alt percentatge a la 2ª del singular, i el mateix passa amb els plurals. Seria molt poc sensat i científic afirmar que els nens no saben dir un singular i l'altre sí, o un plural i l'altre sí.

Per tant, podem argumentar que el nen sap produir els clítics, tant singulars com plurals, i per altres factors no ha donat la resposta esperada. Aquest argument es basa sobretot per la gairebé nul·la omissió dels nens del meu experiment. Això confirma que els nens han produït altres clítics i han contestat altres coses. En portuguès europeu, en canvi, l'omissió és més persistent i hi ha pronoms forts.

Els resultats que he obtingut de l'experiment dels pronoms de 1^a i 2ª persona no responen exactament a les prediccions del UCC pel que fa el nivell d'omissió. Se n'esperava un tant per cent més baix, perquè els clítics de 1^a i 2ª persona no concorden amb el participi, a diferència dels clítics de 3ª persona. Tanmateix, si comparo els resultats de la 1^a i 2ª persona del singular amb els resultats del clíctic de 3ª persona del singular de Gavarró *et al.* (2010), repetits aquí a la taula 18, l'omissió del meu experiment no només no supera l'omissió de Gavarró *et al.* (2010) sinó que és inferior. Així que els resultats són en la direcció esperada.

Taula 18. Comparació dels resultats analitzats fins ara amb Gavarró *et al.* (2010).

Gavarró <i>et al.</i> (2010)				El meu experiment			
Edat	Cl. 3 ^a p	Omissió	SD ple	Edat	Cl. 1 ^a i 2 ^a p	Omissió	SD ple
2 anys	7/27 25,9%	20/27 74,1%	0				
3 anys	30/44 68,2%	11/44 25%	3/44 6,8%	3 anys	22/48 45,83%	7/48 14,58%	0
4-5 anys	45/47 95,7%	2/47 4,2%	0	4 anys	39/60 65%	6/60 10%	1/60 1,66%
				5 anys	15/20 75%	0	0

5. CONCLUSIONS

Estudiar fenòmens sintàctics com els clítics contribueix, en part, a respondre la gran pregunta de l'adquisició del llenguatge. Amb aquest sentit, he intentat contribuir a la recerca amb un experiment que partia d'una hipòtesi: no hi ha omissió en la 1^a i 2ª persona en català, a diferència del de 3ª persona, segons les prediccions de Gavarró *et al.* (2010) basades en el UCC.

Una primera conclusió del treball és metodològica. Hem vist que el grup de control també cometia errors en la producció esperada, de manera que puc concloure que el mètode era difícil. És complicat fer entendre, per una banda, la interacció dels

personatges i, per l'altra, la interacció del nen i l'experimentador. Ja hem vist que es podien adoptar molts punts de vista. En concret, la dificultat s'ha donat a l'hora de produir un clíctic plural més que un de singular, ja que moltes vegades el clíctic esperat n'era un de plural i contestaven amb un de singular. Una altra observació que vaig fer al tenir tots els resultats analitzats i estudiats va ser que moltes de les històries tenien doble interpretació, en concret, en les que s'havia de descriure l'acció. Alguns nens responien amb infinitius, per descriure l'acció del personatge, però més tard vaig considerar que la resposta amb un verb finit no era una omisió, ja que també podia descriure l'acció del personatge, des d'una altra perspectiva. Això explica també el petit percentatge d'omissió del adults. Aquests problemes metodològics també es van donar a Silva (2008) i fan difícil de treure conclusions sobre la producció i omisió de clítics de 1^a i 2ª persona. Per tant, la recerca futura hauria de solucionar els problemes metodològics per obtenir resultats més fiables en totes les combinacions de persona i nombre.

Malgrat que l'experiment no ha sortit com esperava, tampoc no es pot dir que hagi falsificat la hipòtesi de Gavarró *et al.* (2010). Hem pogut veure que el nombre d'omissions era més baix que al del seu experiment, fet que esperàvem, ja que el clíctic de 3ª persona, al tenir concordança opcional amb el participi, els nens l'ometen si encara estan al període dels infinitius opcionals, per tant, del UCC. En general, destacaria la baixa omisió de la 1ª del singular en els nens de 3 anys, amb un 4,16%. Aquest resultat contrasta clarament amb el que s'ha obtingut en català per als clítics d'objecte de 3a persona.

AGRAÏMENTS

Agraeixo molt l'escola La Trama de Sabadell, sobretot els nens i mestres, que hagin fet possible aquest experiment. També, agraeixo als adults del grup de control la seva participació i els alumnes de l'assignatura *Adquisició del llenguatge* per la seva col·laboració. Per últim, agraeixo l'ajut de la Carolina Silva i el João Costa que m'han proporcionat els seus treballs.

BIBLIOGRAFIA

Balari, Sergio i Gavarró, Anna (2007) *Bases biològiques del llenguatge*, Bellaterra, Servei de Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona.

Pinker, Steven i Ray Jackendoff (2005) *The faculty of Language: what's special about it?*, Estats Units, *Cognition* 95; 201–236.

Costa, João i Maria Lobo (2007) *Complexidade e omissão de clítics: o caso dos reflexos*, XXII Trobada Nacional de l'Associació Portuguesa de Lingüística. Textos seleccionats, APL/Colibri, Lisboa; 303-313

Gavarró, Anna; Mata, Meritxell i Ribera, Eulàlia (2006) “L’omissió dels clítics d’objecte i partitius en el català infantil: dades espontànies”, dins de *La gramàtica pronominal del català: variació – evolució – funció*, Biblioteca Catalànica Germànica, Claus D. Pusch (ed), v. 5; 27-46.

Gavarró, Anna; Torrens, Vicenç i Wexler, Ken (2010) “Object Clitic Omission: Two Language Types”, *Language Acquisition* 17; 192-219.

Jakubowicz, Celia; Nash, Lea; Rigaut, Catherine i Gérard, Christophe-Loic (1998) “Determiners and Clitic Pronouns in French-Speaking Children With SLI”, *Language Acquisition* 7; 113-160.

Schaeffer, Jeannette (2000) *The Acquisition of direct object scrambling and clitic placement: syntax and pragmatics*, Amsterdam, Language acquisition & Language disorders 22, v. 2.

Silva, Carolina (2008) *Assimetrias na aquisição de clítics diferenciados em português europeu. Dissertação de Mestrado. Faculdade de Ciências Sociais e Humanas, Dissertação de Mestrado em Linguística, Universidade Nova de Lisboa.*

Todolí, Júlia (2008) “Els pronoms” dins de Solà, J.; Lloret, Mª R.; Mascaró, J.; Pérez Saldanya, M. (eds.), *Gramàtica del català contemporani*, Barcelona, ed. Empúries, v. 2; 1341-1436.

Tsakali, Vina i Kenneth Wexler (2004) “Why Children Omit Clitics in Some Languages but not in Others: New Evidence from Greek”, dins van Kampen, J.; Baauw, S. (eds.), *Proceeding of GALA 2003*, Utrech, v. 2, 493-504.

Wexler, Ken (1998) “Very early parameter setting and the unique checking constraint: A new explanation of the optional infinitive stage”, *Lingua* 106, 23-79.

Adreces electròniques:

CHILDES: <http://childes.psy.cmu.edu/>

ANNEXOS

Annex 1

CLÍTICS ACUSATIUS

Titelles: rei, guineu, caputxeta, drac, cuiner, gat. Estris: pinta, piloteta, dos regles, un pinzell.

1a HISTORIETA (1ª sg.)

Experimentador: Mira! Aquí tenim la Caputxeta. Té una pinta.

Caputxeta: : [*Li diu al nen*] Hola! Estàs una mica despentinat/da. Vine cap aquí.

[*La Caputxeta pentina el nen*]

Així estàs millor!

Rei: Oh! La Caputxeta renta [*el nom del nen/a*].

Experimentador: Rentar? Quin disbarat! Digues-li al rei què fa la Caputxeta.

Resposta esperada: em pentina/pentinar-me.

2a HISTORIETA (2ª sg)

Experimentador: Mira! El Rei dorm i ronca molt fort.

[*arriba la Caputxeta*]

Caputxeta: Ui, quin soroll. Ara despertaré el Rei. Rei, desperta!

[*La Caputxeta desperta el Rei*]

Rei: Què és això? Jo que estava dormint tan bé! Has estat tu, Caputxeta, qui m'ha despertat, oi? Ho sé! Has estat dolenta! Estic tan cansat i tu... tu... Mira, ara ni tan sols recordo el que has fet! Ai quin cap que tinc...

[*El Rei es gira cap al nen i li pregunta...*] Què ha fet la Caputxeta?

Resposta esperada: T'ha despertat/despertar-te.

3a HISTORIETA (1ª pl)

Experimentador: Mira, el Rei té un pinzell.

Rei: Tinc ganes de pintar. [*El Rei mira el nen i l'Experimentador*] Ah! Ja ho sé.

[*El Rei pinta la cara de l'Experimentador i la del nen*]

Experimentador: *[pregunta al nen]* Què ha fet el Rei?

Resposta esperada: ens ha pintat/pintar-nos.

4a HISTORIETA (2ª pl.)

Experimentador: Mira! El Rei i el cuiner estan fent la migdiada i ronquen molt fort!
[El drac s'acosta per l'altra banda]

Drac: Quin soroll que fan! AMUNT! AMUNT!

[El Rei i el Cuiner ni s'hi immuten]

Ah, si? Doncs ja veureu quines mossegades. *[El drac els mossega]*

El Rei i el Cuiner: Ai! Ai! Quin mal! *[pregunten al nen]* Tu has vist què ha passat?
Què ha fet el drac?

Resposta esperada: us ha mossegat/mossegar-vos.

5a HISTORIETA (1ª pl.)

[Fer que només es vegi la cua del drac]

Gat: Oh! Què és això? A veure, li tocaré la punta de la cua...

[De sobte, apareix el drac complet]

Ai! Quin espant! Ets tu, drac. Què et passa?

Drac: Tinc gana. *[El drac mira el nen i mira el Gat]* Oooh, ja sé què fer. Ja veureu quines mossegades!

[Mossega la orella de l'experimentador i la del nen]

Gat: Ai, ai, ai, quin mal, oi? Què ha fet el drac?

Resposta esperada: ens ha mossegat/mossegar-nos.

6a HISTORIETA (1ª sg)

[La Guineu i el Gat, cadascú amb un regle agafat, fan veure que lluiten]

Experimentador: Mira, estant fent una lluita d'espases. Ai, que es faran mal...

[La Guineu dona un cop fort al Gat i aquest cau a terra]

Guineu: hahahaha sóc molt forta! Sóc la vencedora. *[Es mira el nen]* Ah! Tu també vols guerra? Ja ho veuràs!

[La Guineu pega el nen sense el bastó]

Experimentador: Què ha passat? *[pregunta al nen]* Què ha fet la guineu?

Resposta esperada: m'ha pegat.

Experimentador: Oooh! Molt malament, això que has fet, Guineu, està molt mal fet. Ets dolenta. Demana-li perdó a *[nom del nen]*.

Guineu *[avergonyida]*: tens raó. Perdona *[nom del nen]*, no ho tornaré a fer més. Ho sento. *[Li fa un petó]*

7a HISTORIETA (2ª pl.)

[El Gat i la Caputxeta juguen a pilota]

Experimentador: Guaita! Juguen a pilota i estan molt contents.

[S'apropa la Guineu, molt altiva i enfadada]

Guineu: Ei, torneu-me la pilota que és meva i no us la deixo.

[La Guineu pega la Caputxeta i el Gat]

El Gat i la Caputxeta: Ai, ai, quin mal! Què ha fet la Guineu?

Resposta esperada: us ha pegat/pegar-vos.

8a HISTORIETA (2ª sg)

Experimentador: Ara és el Gat que té una pinta, i pensa que joestic despentinada.

Gat: Ui, *[nom de l'experimentador]*, estàs una mica despentinada. Vine cap aquí, que pentinarem.

[El Gat pentina l'experimentador]

La Guineu: Ai, ai! El Gat pinta *[nom de l'experimentador]*!

Experimentador: No diguis tonteries, Guineu! No fa res d'això!

[L'experimentador es gira cap al nen] Tu saps què fa el Gat, oi? Què fa el Gat?

Resposta esperada: Et pentina/pentinarte.

Annex 2

3 anys (12)	Ernest	Max	Joana	Joel	Jana Prats	Roger Gisbert
1		3	1	3	4	1 3
2		1	1	3	1	2 1
3		3	2	2	3	4 5
4		7	4	3	7	4 1
5		1	1	1	1	4 10
6		1	1	1	3	4 1
7		3	4	10	7	4 1
8		1	1	3	3	2 1

4 anys (15)	Martí	Dario Gonzàle	Martí Firpo	Dalia Moreno	Gerard Anteq	Clàudia Cansa
1		1	1	3	1	4 1
2		5	1	1	1	1 1
3		2	2	1	2	4 2
4		1	1	1	10	1 1
5		1	1	1	1	10 10
6		3	1	1	1	3 1
7		7	1	1	1	1 1
8		1	1	1	2	4 1

5 anys (5)	Naiala Gonzàl	Ton	Roger Garcia	Laia Riu	Oriol Sanlleí
1		1	1	3	4 1
2		1	1	1	1 1
3		3	2	5	10 10
4		1	1	7	1 1
5		1	10	6	10 10
6		3	1	4	1 1
7		1	1	7	1 1
8		1	6	1	1 1

adults (11)	Jordi 1	Jordi 2	Toni	Montse	Maria	Mònica
1		1	1	1	5	1 1
2		6	6	6	1	1 6
3		10	10	10	10	10 1
4		7	10	10	1	1 7
5		1	10	10	1	1 1
6		1	1	1	10	10 1
7		1	10	10	1	10 7
8		1	2	5	6	6 1

1ª sing	Clític 1
2ª sing	omissió 2
1ª pl	blanc 3
2ª pl	infinitiu 4
	SD ple 5
	clític 3ªp.sing 6
	clític 3ªp.pl 7
	altres clítics 8
	altres respostes 9
	clític reflexiu incorrecte amb la història 10
	Gerundi 11

Joan Martín	Biel Torrecilla	Roc Anders	Txell Acevedo	Àlex Pérez	Irene Escobart
1	3	1	4	1	3
1	9	1	3	1	10
5	11	10	5	4	4
1	6	1	6	1	3
2	10	10	6	2	2
3	1	1	1	2	3
2	1	2	2	2	2
2	10	8	2	2	2

Berta Valldepeñ	Txell Vendrell	Jan Ayuso	Laia Calderón	alexandra Olig	Jana Castells	Laura Rueda
1	1	1	4	2	11	1
1	1	10	2	3	1	1
1	9	2	10	1	1	1
1	9	1	2	10	1	1
1	9	1	4	1	10	2
1	4	1	4	2	2	1
1	1	10	4	9	10	1
1	1	4	4	2	9	1

Mireia	Lluïsa	Clara	Sònia	Oriol
1	2	6	1	1
1	6	1	10	1
10	2	10	10	1
1	7	7	10	10
10	2	10	10	1
1	1	1	1	10
10	7	1	1	1
1	6	6	1	5

Estel Miret	Martí Serra
1	1
1	1
1	1
1	1
10	1
1	1
10	1
1	1